

## Doktori iskolák „Félideőben” c. találkozója és konferenciája

A Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskolája 2010. október 8-9-én rendezte meg a terület-, település-, vidék- és környezetfejlesztéssel foglalkozó doktori iskolák találkozóját és konferenciáját. A rendezvény részét képezte A környezetgazdaságtant oktató felsőoktatási intézmények IV. Éves Konferenciája is.

A konferencia címe: „Félideőben”, arra utal, hogy az európai uniós tervezési időszak félidejéhez érkezünk és jövőre meg kell kezdeni a következő tervezési időszakra (2014–2020) szóló felkészülést. Ehhez nekünk is tisztázni kell az egyes szakterületeken az eddig elért eredményeket, a tényleges helyzetet és ebből kiindulva kell meghatározni a jövőbeni feladatokat. A doktori iskolák szakmai tanácskozása jelentősen hozzájárul ahhoz, hogy a kutatás és oktatás területén egy egységes szemlélet érvényesüljön.

A konferencia szekció ülésén a kormányzati képviselők (dr. Ángyán József államtitkár, dr. Szaló Péter helyettes államtitkár, dr. Nemes Csaba főosztályvezető) értékelték a jelenlegi helyzetét. Ezt követően került sor a már előre elkészített vitaanyagok alapján a doktori iskolák vitájára. Ezzel egyidejűleg a környezetvédelmi és területfejlesztési szekciók is megkezdtek a munkájukat, amely a következő napon is folytatódott.

A következőkben a doktori találkozó vitaanyagait ismertetjük.

### DR. BUDAY-SÁNTHA ATTILA: KÖRNYEZETVÉDELEM-KÖRNYEZETGAZDÁLKODÁS

#### Vitaanyag

#### 1. Általános jellemzők

Magyarország környezeti állapotát a fejlett európai országok egészségügyi normái és környezetvédelmi követelményrendszere alapján ítéljük meg, miközben az ország gazdasági teljesítménye az 1 főre jutó GDP alapján azok 50%-át sem éri el és inkább leszakadóban, mint felzárkózóban van. Ez tükröződik a környezetvédelem helyzetében is, ahol az EU-s követelményrendszerektől az adottságainktól és a lehetőségeinktől függetlenül (lásd pl. az alternatív energiatermelésben rejlő lehetőségeket), egy állandó lemaradásban vagyunk és rendszeresen engedményeket (derogációt), kivételes elbánást kell kérni az Európai Uniótól.

A környezetvédelem állapotában visszatükröződik a magyar társadalom és gazdaság alacsonyfokú szervezethez és fejlődés (változások) erősen spontán jellege. Nincs egyetlen következetesen és komplexen végig vitt program sem (pl. hulladékgazdálkodás, vízgazdálkodás stb.). A környezetvédelem kommunikációjában túlhangsúlyos a természetvédelem, ugyanakkor a természetvédelemmel kapcsolatban sohasem jelennek meg a társadalmi és gazdasági kérdések. A kommunikáció nem képes a felnőtt társadalmat megcélozni, az többnyire megáll a 14 éves korosztálynál. Sokkal inkább a világproblémákat sulykolja, miközben figyelmen kívül hagyja a hazai mindennapi, jórészt tőlünk függő és csak mi általunk generált és megoldható problémákat(pl. energiatartósságunk és energiagazdálkodásunk, a közterületek állapota stb.).

Ez azért is fontos, mert az emberek a környezet állapotát elsősorban a települései kör-

nyezet állapota alapján ítélik meg. Rendkívüli szerepe van az utak, járdák és közterületek, középületek állapotának és annak az esztétikai szennyezésnek, amelyet az ápolatlan közterületek, útszélek, és összefirkált épületek jelentenek.

A környezetvédelemre rányomja a bélyegét az ország gazdasági helyzete és abból adódó megkérdőjelezhetőség minden területen.

- **Infrastrukturális elmaradottság** – rendkívül és indokolatlan lassú felzárkózás (pl. szennyvíz, hulladékgyűjtés), holott az főleg EU-s pénzekből valószínűsíthető meg. Technológiai színvonal.
- **Lassú csere:** elavult alacsonyhatékonyságú erőművek, gépek; leamortizált közösségi járművek (pl. autóbuszok, vasúti kocsik, mozdonyok), elavult rossz hatékonyságú háztartási gépek; pazarló közösségi és családi fűtési és világítási rendszerek, rosszul szigetelt, nagy hővesztéssel működő épületek.
- Az EU ciklikusan szigorított víz és levegő minőségi paraméterei rendre nehezen teljesíthető feladatot jelentenek.
- A közösségi közlekedés műszaki színvonala, szervezetlensége a környezetterhelő egyéni közlekedés felé tereli az embereket. Ez fokozza a főútvonalak mellett élők zajterhelését és erősen rontja a települések levegő minőségét. Ezzel a megnövelt forgalommal a tranzit forgalmat levezető településeken elkerülő utak építésével képtelenek vagyunk lépést tartani.

Legtöbb területen (közlekedést kivéve) javulás tapasztalható, de ennek üteme rendkívül lassú.

## 2. Környezetvédelmi kommunikáció

Nincs benne átütő erő. Sokkal határozottabban, sőt agresszívebben kellene tudatosítani a társadalommal a jövőt befolyásoló alapigazságokat.

- **Energia és a különböző szolgáltatások** (pl. víz, hulladék stb.) folyamatos drágulása törvényszerű.
- **Megoldás:** centrális rendszerek helyett, illetve mellett helyi energiaforrások (pl. fa, nap kollektor), korszerű fűtési rendszerek, épület szigetelések, szerelvények karbantartása (pl. víz), hulladék szelektív gyűjtése és hasznosítása stb.
- A magyar környezetvédelem technika ellenes, a gazdaságosság kérdését figyelmen kívül hagyja. Hangsúlyozni kellene, hogy határozott fejlődés (anyag-, energia-megtakarítás, kisebb környezeti terhelés) csak jelentős technikai és technológiai váltással érhető el.
- A magyar környezet- és természetvédelem hagyomány központú, pedig az ökohatékonyság javításának és a költségek mérséklésének feltétele minden területen a komplex műszaki fejlesztés.
- A magyar környezetvédelem kommunikációja nem hangsúlyozza eléggé szakértelem jelentőségét. Csak a megfelelően felkészült és elismert szakemberektől várható el, hogy olyan fejlesztések valósuljanak meg, amelyek a környezet legkisebb terhelését, illetve annak a javítását szolgálják.
- A környezetvédelmi kommunikáció tele van téves sztereotípiákkal. Pl. a kisméretű termelő berendezések környezetkímélők, a nagyok környezetterhelők. A mezőgazdaságban a kiscgazdaság környezettiszta, a nagy környezetszennyező.
- A biotermesztés jelenti a környezetkímélő termelés egyetlen módját.
- Csak őshonos fajok fogadhatók el – főleg a természetvédelmet uralja a változó világban a változatlanság ideálja.



- A környezetvédelmi kommunikációt Bős-Nagymaros óta uralja a demagógia, az álligazságoknak és féligazságoknak a gátlástalan használata. A cél szentesíti az eszközt elv alkalmazása.
- A környezetvédelmi kommunikáció nem hangsúlyozza eléggé a környezetvédelem hosszú távú társadalmi előnyeit és ebben az egyén felelősségét pl. Ápolt ország alapja a külföldi turizmusnak. A hulladék komplex feldolgozása és hasznosítása csökkenti az ország külső függőségét (energia, nyersanyag), munkahelyeket teremt, javítja a környezet ápoltságát, mérsékli a globális károk kifejlődését.
- A kommunikáció nem hangsúlyozza eléggé, hogy a korszerű környezetvédelmi be rendezések (pl. a korszerű veszélyes hulladékegyetők, épületek szellőztetési és fűtési rendszerei, hulladék feldolgozók stb.) a high tech csúcsai, szemben a hulladék tömeget termelő rendszerekkel.
- A magyar társadalom a kereskedelmi marketing nyomása alatt áll és nem kielégítő környezetvédelmi felkészültsége miatt nagyon jól manipulálható.

### 3. Környezetvédelmi szabályozás

Lépést tart az élenjáró országok gyakorlatával, de a végrehajtás, a követelmények betartatása terén rendkívül alacsony hatékonyságú (pl. a parlagfü probléma, szennyvíz szikkasztás, vagy illegális hulladék elhelyezés kérdése stb.). Ezáltal magára hagyja a környezet ápoltságát, védelmét szorgalmazó társadalmi rétegeket. Sokkal inkább a feladatok lekönnyítését jelenti, mint hatékony eszközt.

A szabályozás és főleg annak végrehajtása a nagy gazdasági egységekre koncentrál és nem képes követni a kis gazdasági egységek környezeti hatását. A szabályozás nem tudja elérni, hogy a gazdasági döntések során a társadalmi költséget kellő súllyal vegyék figyelembe.

### 4. Természetvédelem

A legtöbb és legszélsőségesebb hatású ellentmondások itt találhatók.

#### DR. BUDAY-SÁNTHA ATTILA: VIDÉKFEJLESZTÉS

##### Vitaanyag

#### 1. Bevezetés

Húsz év telt el a rendszerváltás óta, ami több, mint a két világháború közötti időszak. Ez alatt az egész vidék jelentősen polarizálódott és gazdasági és szociális téren egyaránt túlsúlyba kerültek a negatív folyamatok. Határozott fejlődés jelei csak a városi gazdaságba integrálódó (főleg szuburbánus) térségekben figyelhető meg, míg a vidék nagy része az agrárgazdasággal együtt nem tudott új fejlődési pályára állni. A felhasznált fejlesztési források gazdasági hatása nem látható, legfeljebb részben az infrastruktúra hiányosságait pótolták, illetve a települések közterületének és középületeinek állapotát javították. Különösen nehéz helyzetbe vannak a saját bevétellel nem rendelkező települések önkormányzatai.